

**SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE I
SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I**

MARKING GUIDELINES

Nako: Diiri tše 2½

Meputso: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKATLHALOGANYO

POTŠIŠO YA 1

- 1.1 1.1.1 Mohlotsi / Middleburg / Middleburg Mohlotsi
- 1.1.2 • E be e le morutiši.
• O be a na le di 'degree' tše mmalwa tša borutiši tše o a di humanego Yunibesithing ya Leboa.
• O be a na le B.A, B.A Hons le U.E.D (DINTLHA TŠE PEDI fela)
- 1.1.3 • Makhuparela ke lesogana la mmele.
• Lesogana la sefahlego sa go tlala, sa go phadima.
- 1.1.4 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Ke mohlala wo mobe ka ge e be e le letagwa/setagwa.
- 1.1.5 "ngwan'o *motle* ditšhabeng, seponono sa dikoti marameng."
- 1.1.6 Ka mokgwa woo Makhuparela a bego a rata Mmadira ka gona o be a re ge a bona basetsana ba motse wa gabo wa Mohlotsi ya be o ka re o bona dijo tša dikolobe.
- 1.1.7 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
• Bo ka go hlolela malwetši a mantši a go swana le, bolwetši bja sebetse, kgatelelo ya madi a magolo, kankere ya mala, bjalo le bjalo ...
• Bo ka go bolaya.
• Kotsi ya sefatanaga.
• Ntshontle (blackout)
- 1.1.8 • O mmoditše gore bjala bja mohuta woo ke mpholo.
• A se nwe bjala bja mohuta woo a eya kgarebeng bo ka tla bja mo šulafaletša.
- 1.1.9 Ga a eletšege, o fotletše Makaoteng ka mantšu a mmotša gore yena ke kgale a bonwa bjala bjoo ga bo na molato.
- 1.1.10 Phefelo/Pebofatšo.
- 1.1.11 Se šupa gore o be a tagilwe.
- 1.1.12 Go nagana.
- 1.1.13 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
• Makhuparela o be a tagilwe moo a bego a se sa itseba.
• Mmadira o ile a iponela ka mahlo mekgwa ye mebe ya lesogana leo le bego le thophile pelo ya gagwe e le la bobedi fela ba kopana.
• Makhuparela o be a tagilwe mo a bego a sa kgone le go tsoga gore a bone moratiwa wa gagwe, Mmadira.
[NTLHA E TEE fela]

1.1.14 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:

- O dirile gabotse, Khudu ga e lahle legapi la yona.
- Makhuparela o mmontšhitše mebala ya gagwe e sa le semeetseng gomme ga se a swanela go nagana gore o tla fetoga.

Goba

- Aowa, nkabe a mo swarele a mo fe sebaka se sengwe mohlomongwe o hweditše thuto ya gagwe o tla ipona phošo a lahla botagwa.

1.1.15 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:

O tlo tlogela bjala ka ge a bone gore bo mo senyeditše dilo tše di botse, o lahlegetše ke lekgarebe leo a bego a le rata kudu.

Goba

O tlo nwa bjala le go feta moo ka ge a ka no itlhoboga, a ipotša gore go no swana o lahlegetšwe ke lekgarebe leo a bego a le rata kudu, ga go sa na le se se kaone seo a se phelelago.

1.1.16 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana.

Mohlala wa hlogo ya maleba:

Makhura a sepekwa/Thothotho/Makantšhane/Bjala bja maitirelo.

- Botagwa bo tla go senyetša dilo tše dibotse.
- Makhuparela o itshenyeditše lerato la gagwe go lekgarebe leo le bego le thophile pelo ya gagwe ka lebaka la bjala. (NTLHA E TEE)

1.2 1.2.1 Modirišo taelo.

1.2.2 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:

- Mokgwa wo mokaone wa go hlapa matsogo.
 - Go hlohleletša batho go hlapa matsogo.
 - Go bolaya ditwatši matsogong ka go hlapa ka sešepa le meetse.
- [TŠE PEDI fela]

1.2.3 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:

Ke mokgwa wo mobotse wa maphelo / *haejini* ka gore twatši ga se ya COVID-19 fela.

1.2.4 Gore batho ga se ba swanela go swarane ka matsogo ge ba dumedišana.

1.2.5 Batho ba ka fetetšana ditwatši / malwetši / Batho ba tlogele go dumedišana ka diatla.

1.2.6 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:

- Le ka bea dikerese ka thoko ka gare ga poleiti / piring gomme di butšwetšwe kgole le batho le khekhe.
 - Khekhe e ka no segwa ntle le go butšwetša dikerese.
 - Go katologana / go fana dikgoba magareng.
- [KARABO E TEE]

1.2.7 Papa.

1.2.8 Bopapa.

KAROLO YA B KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Go swaiwa diphošo tše hlano tša mathomo tša mopeleto le polelo, go tloga moo diphošo tša mongwalelo di hlokomologwe gomme go latišišwe kgopolokgolo.

Sekala:

Mongwalelo = (3)

Dintlha = (7)

Kakaretšo ya moithuti e swanetše go ba le tše:

1. Batho ba eletšwa go nwa bonnyane bja dilitara tše pedi tša meetse letšatši ka letšatši.
2. Meetse a thuša go hlatswa mpholo wo o ka bego o le gona ka teng.
3. Meetse a a lekanetšego a thuša gore dipshio di šome gabotse.
4. Dino tše di nago le swikiri di nwewe ka tekano ka ge di ama tekatekanyo ya swikiri mmeleng.
5. Dino tša swikiri di ama gape le maatla ao a re thušago go dira mešomo ye e fapanego.
6. Swikiri ye ntši kudu e kotsi gobane e fokotša maatla a *dibithamine* le *diminerales* mmeleng.
7. Ditsebi di eletša batho go fokotša dijo tše di nago le makhura le *diprotheini* gobane mmele ga o hloke gore re je tše dintši kudu.
8. *Diprotheini* le makhura a mantši di ka bakela motho dihlabi/*dipeine* tša go se fele tša be tša tsoša malwetši a a fapanego.
9. Batho ba eletšwa go ja dijo tše nnyane kgafetšakgafetša ka morago ga diiri tše pedi goba tše tharo ka ge seo ele go thuša go boloka swikiri ye e lekanego mmeleng, ebile ele go thuša go lwantšha gore motho a se swarwe ke tlala kudu.
10. Tlwaelo ye e bohlokwa ka ge e boloka boima bja mmele bjo boitekanetšego.
11. Motho a dire bonnete bja gore dijo tše a di jago, di na le makhura a a tšwago hlaping ao a bitšwago *Omega*.
12. *Omega* e bohlokwa letlalong la motho, *dijointeng*, bjokong le pelong.

[DINTLHA TŠE ŠUPA fela]

KAROLO YA C THETO

POTŠIŠO YA 3 Sereto seo se sego sa bonwa – *Lelalaphaephe*

- 3.1 Ke sonete ya Shakespeare / Seisimane / sa Sepedi.
- Se na le methalotheto ye lesomenne, gomme se na le karolo tše pedi tše kgolo e lego tshwantšho le tirišo.
 - Methalotheto ye lesomepedi ya mathomo e tšweletša tshwantšho moo ngwana yo a hlaswago ke batho.
 - Methalothetong ye mebedi ya mafelelo ngwana / motho o tšea legato la go ingala. Se se tšweletša tirišo.
[DINTLHA TŠE PEDI fela]
- 3.2 O reta bana/batho ba go dula mebileng.
O bolela ka ngwana / motho wa go hloka legae.
[NTLHA E TEE fela]
- 3.3 Se mo segeng, ke motho, / Goba ba mmelege//ba hlalane,
- Go kgaoganya le go tlemaganya dikgopolo.
- 3.4 Go kgokaganya dikgopolo. / Go gatelela dikgopolo.
- 3.5 Ba hlalane/ba kgaogane/ba tlogelane.
- 3.6 Barutwana ba tla fa dikgopolo tša go fapana. Mohlala:
- Nka ngwalela Kgoro ya Selegae lengwalo gore e age mafelo a madulo gore bana / batho bao ba hlokago magae ba hlokomelwe gona, ba se tlale mebileng.
 - Nka kgopela borakgwebo ba kgauswi gore ba nthuše re ba fe dijo – re ba išetše sopo le borotho gabedi goba gararo mo bekeng.
 - Nka kgopela mmušo gore o ba tšee o ba iše dikolong / ba fe mošomo.
[DINTLHA TŠE PEDI fela]

POTŠIŠO YA 4 Direto tšeo di bonwego

4.1 4.1.1 D / MoyaMokgethwa.

- 4.1.2 • 'O be o le kae' 'O be o le kae'
 • 'Ke' 'Ke'

- 4.1.3 • O be o le kae ke be ke tshwenyega
 Ke tshwenywa ke baloi le dingaka?

Goba

Ke foforega boyana ke sa kgahle motho
E le ge Sathane a ntseneletše.
[KARABO E TEE fela]

- Go kgokaganya dikgopolo.

4.1.4 O šupa gore o be a enwa dihlare tša setšo tša go fapana.

- 4.1.5 š / b / a / i /
 • Go tliša mošito.

4.1.6 Wa lethabo/tokologo/boiketlo/boitshepho / tshepho / khutšo.

- Moreti o ikwa a lokologile ebile a bolokegile ge lehono a le ka fase ga tšhireletšo ya Modimo.
- Ga a sa tšhaba baloi, o phela ka bolokologi ka ge a tseba gore Moemedi o gona bophelong bja gagwe ka mehla.
[NTLHA E TEE fela]

4.1.7 Barutwana ba tla tšweletša dikarabo tša maleba. Mohlala:

- O hlaloša ka fao Sathane a bego a sa mo fe khutšo ka gona.
- Moreti o be a sa tsebe gore Modimo o gona.
- Satane o be a mo hloriša.

4.2 4.2.1 O be a lwala a swerwe ke bolwetši bja ditšhika le kgatelelo ya monagano / O beilwe ke bolwetši le kalafo ya bjona bothateng.

4.2.2 Gore moreti a tšwe ka gae a ye nageng go bogela tlhago.

4.2.3 (a) Molaetša ke thuto yeo moreti a nyakago go e fihlišetša mmadi.

(b) Moreti o nyaka go lemoša batho bohlokwa bja tlhago.

- Ga se malwetši ka moka ao a nyakago kalafo ya dihlare.
- Tlhago ke sehlare se segolo sa go fodiša motho monagano.
- Moreti o be a lwala a sa tsebe gore o swerwe ke eng.
- Ge a eya ngakeng ya se mo fe dihlare, ya mmošša gore a tšwele ka ntle nageng ya Afrika Borwa a ye go bona tlhago.
- A hwetša naga ya Afrika Borwa e le botse e humile ka; diphoofolo tša mehutahuta, mehlare ya go fapafapana, dithokgwa, dithaba le dinoka le tše dingwe.
[DINTLHA TŠE THARO fela]

4.2.4 Mothofatšo.

Moreti o file dinonyana ditiro tša motho – dinonyana di a hlakela, di thwathwaša
lesego le melodi, di itia kati, di ipshina ka a re tsebaneng
[NTLHA E TEE fela]

KAROLO YA D THUTAPOLELO LE TIRIŠO YA POLELO

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 5.1.1 Merogo.
- 5.1.2 Batho ka moka.
- Mmele wa motho yo mongwe le yo mongwe o hloka *dibithamini* tša go tšwa merogong.
- 5.1.3 GaTau Ya Tswako ke ga mantšha o tlogele! / Thibela malwetši e phala kalofo.
- 5.1.4
- Diswantšho.
 - Difonte tša go fapana / difonte tše kgolo le tše nnyane.
 - Mebela.
- 5.1.5 Merogo e thuša go aga mašole a mmele (*immune system*) ao a thušago go thibela malwetši.
- 5.1.6 Ikokeletše nako ya go phela!
Eja merogo ya GaTau Ya Tswako fela!
[KARABO E TEE fela]
Moreki a ka nagana gore merogo ya GaTau Ya Tswako e okeletša batho matšatši a bona a go phela.
- 5.1.7 Ka go bolela gore le thomile mengwaga ye 25 ya go feta.
- 5.1.8 Ga se a atlege ka mabaka a a latelago:
Ga a fe mmadi aterese / lefelo leo lebenkele la gagwe le lego gona.
- Ga a fe mmadi dinomoro tša mogala.
 - Ga a botše mmadi ditefelo tša ditšweletšwa tša gagwe.
[DINTLHA TŠE PEDI fela]
- 5.2 5.2.1 Ke tshepha mahlo a ka.
- 5.2.2
- a ka. Barutwana ba tla bopa mafoko a go fapana. Mohlala:
 - Maoto a ka a bohloko.
- 5.2.3
- Ke leina.
 - Therešo.
- 5.2.4 Lediredi goba Ledirela.
- 5.2.5
- tla. Barutwana ba tla bopa mafoko a go fapana. Mohlala:
 - Ke a tla.
- 5.2.6 Dijo tša mesong.
- 5.2.7 Maikutlo a lethabo / lerato / A go kwa bose / Kgotsofalo.

- 5.2.8 • Nna.
 • Lešalašala.

5.2.9 Ke tla go apeela difihlolo tše di bosana!

5.3 5.3.1 a

5.3.2 tlišwa

5.3.3 woo

5.3.4 bjona

5.4 Keresemose.

Palomoka: 100 meputso